

Aniszczenska J. K., Czerta osiedłości, Minsk 1998.

Aniszczenko J. K., Jewrei białoruskiej gubernii. Istoriceskij oczerk i dokumenty, Minsk 2002.

Aniszczenska J. K., Litouskaja prawincyja u padzefach Reczy Paspalitaj. Inkarparacyja, Minsk 2003.

Aronson Ch., A Jewish Life under the Tsars. The Autobiography of Chaim Aronson, 1825–1888, Totowa, N.J. 1983.

Bałaban M., Dzieje Żydów w Krakowie i na Kazimierzu (1304–1868), Kraków 1912.

Bałaban M., Historia i literatura żydowska ze szczególnem uwzględnieniem historii Żydów w Polsce, t. 3: Od wygnania Żydów z Hiszpanji do Rewolucji Francuskiej (od Zygmunta Starego do 3 rozbioru Polski). Dla klas wyższych szkół średnich, Lwów 1925.

Bar-Lew J., Pieśń duszy. Wprowadzenie do żydowskiego mistycyzmu, Kraków 2006.

Barac G., Dwa dokumenta, „Jewrejskaja Starina” 1911, t. 3.

Baron S. W., The Russian Jew under Tsars and Soviets, New York 1987.

Białorusia w epokę feudalizmu. Sbornik dokumentow i materiałow, red. W. W. Czepko, W. N. Żigalow, t. 3, Mińsk 1961.

Berszadzki S., Litowskije Jewrei, St. Petersburg 1883.

Borzymińska Z., Szkolnictwo żydowskie w Warszawie 1831–1870, Warszawa 1994.

Brafman J., Kniga Kagała, Petersburg 1875.

Dalfin Ch., The Seven Chabad-Lubavitch Rebbes, Northvale–Jerusalem 1998.

Days of Chabad. Historic Events in the Dynasty of Chabad-Lubavitch, red. Y. Y. Kaminetzky, New York 2002.

Dawidowicz L. S., The Golden Tradition. Jewish Life and Thought in Eastern Europe, New York 1967.

Dejcz L., Lubawicze – ciontr chabad. Dokumentalnyje oczerki, New York 1994.

Diaries of Sir Moses and Lady Montefiore, wyd. L. Loewe, t. 1, London 1890.

Dierzawin G. R., Mnienije ob otwraszczenii w Białorusii gołoda i ustrojstwie byta jewrejow, w: Sobrannyje Soczinienija, red. J. Grota, t. 6–7, St. Petersburg 1864.

Dinur B., The Origins of Hasidism and Its Social and Messianic Foundations, w: Essential Papers on Hasidism. Origins to Present, red. G. D. Hundert, New York 1991, s. 86–208.

Diżur I. M., Jewrei w ekonomiczeskoj żizni Rossiji, w: Kniga o ruskom jewrejstwie ot 1860-ch godow do rewolucji 1917 g., New York 1960, s. 154–181.

Donchin B., Lucyn. Iz proszłogo jewrejskich obszczin w Gorodie Lucynie i jego ujezdzie, „Jewrejskaja Starina” 1912, t. 2.

Dubnow S., Czerta osiedłości w Rossiji 1789–1815, „Jewrejskaja Starina” 1912, t. 2, s. 4–25.

Dubnow S., Geschichte des Chassidismus, t. 1–2, Berlin 1931.

Dubnow S., History of the Jews in Russia and Poland. From the Earliest Times until the Present Day [1915], Bergenfield, NJ 2000.

Dubnow S., Istoriceskije soobsczenija, „Woschod” 1895, t. 1, s. 86–93.

Dubnow S., Istorija chasidskogo raskoła, „Woschod” 1890, t. 2–12.

Dubnow S., Jewrejskaja Polsha w epoku poslednich razdielów, „Jewrejskaja Starina” 1910, t. 1–2.

Dubnow S., Nowiejszaja istorija jewrejskogo naroda, t. 1, Moskwa 2002.

Dubnow S., Religioznaja borba sredi russkich jewrejew w konce proszłogo stoletija, „Woschod” 1892: t. 11, s. 3–19, t. 12, s. 49–64; 1893: t. 1, s. 62–78, t. 2–3, s. 67–99, t. 4, s. 46–70, t. 5, s. 3–26.

Dubnow S., Sudby jewrejew w Rossii w epoku zapadnoj pierwoj emancipacji (1789–1815), „Jewrejskaja Starina” 1912, t. 2.

Eisenbach A., Emancypacja Żydów na ziemiach polskich 1785–1870 na tle europejskim, Warszawa 1988.

Elazar D., Cohen S., Jewish Political Organization. The Jewish Polity from Biblical Times to the Present, Bloomington 1985.

Elk J., Die jüdischen Kolonien in Russland. Kulturhistorische Studie und Beitrag zur Geschichte der Juden in Russland. Nach den Berichten des russisch-israelitischen Journal’s „Woschod” und nach eigenen in den russisch-üdischen Kolonien selbst gemachten Beobachtungen, Frankfurt am Main 1886.

Enciklopediczeskij Słowar Brokgauza i Efrona, t. 19, St. Petersburg 1900.

Encyclopaedia Judaica, cdROM edition, Jeruzalem 1993.

Encyclopedia YIVO, <http://www.yivoencyclopedia.org> (dostęp 4.08.2012).

Encyklopedia: www.jewishencyclopedia.com (dostęp 5.08.2012).

Ettinger S., The Hasidic Movement – Reality and Ideals, w: Essential Papers on Hasidism. Origins to Present, wyd. G. D. Hundert, New York 1991, s. 226–243.

Fajnhauz D., Konflikty społeczne wśród ludności żydowskiej na Litwie i Białorusi w pierwszej połowie XIX w., „Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego” 1964, nr 4, s. 42–51.

Feiner S., Haskalah and History. The Emergence of a Modern Jewish Historical Consciousness, Oxford–Portland 2002. <https://doi.org/10.2307/j.ctv36zqqp>

Feldman D. Z., Stranicy istorii jewrejew Rossii XVIII–XIX wiekow. Opyt archiwnogo issledowanija, Moskwa 2005.

Fishman D. E., Rusia’s First Modern Jews. The Jews of Shklov, New York 1995.

Funk J., Jewrei Bełarusi w konce XIX–naczale XX w., Minsk 1998.

Gerard I., The Jews in Russia, London 1975.

Gessen J., Deputaty jewrejskogo naroda pri Aleksandrie I, „Jewrejskaja Starina” 1909, t. 2.

Gessen J., Istorija Jewrejew w Rossiji, St. Petersburg 1914.

Gessen J. I., Jewrei w Rossiji. Oczerki oteczestwiennoj, prawowoj i ekonomiczeskoj żizni russkich jewrejew, St. Petersburg 1906.

Gminy żydowskie w dawnej Rzeczypospolitej. Wybór tekstów źródłowych, oprac. i tłum. A. Michałowska, Warszawa 2003.

Goitein D. S., *A Mediterranean Society. The Jewish Communities of the Arab World as Portrayed in the Documents of the Cairo Geniza*, t. 2: *The Community*, Berkeley–London 1971.

Gorizontow L. E., *Paradoksy imperskoj polityki Rossii: Polaki w Rossii i Ruskije w Polsce*, Moskwa 1999.

Gradowski, de N., *La situation légale des Israé'lites en Russie*, t. 1, Paris 1890.

Greenbaum M., *The Jews of Lithuania. A History of the Remarkable Community 1316–1945*, Jerusalem 1995.

Guesnet F., *Polnische Juden im 19. Jahrhundert. Lebensbedingungen, Rechtsnormen und Organisation im Wandel, Lebenswelten osteuropaischer Juden 3*, Köln 1998.

Haberer E., *Jews and Revolution in Nineteenth Century Russia*, Cambridge 1995.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511628689>

Hoffman Z., *Od chederu do jesziwy. Kalendarz Żydowski 1985–1986*, Warszawa 1985.

Horn M., *Żydowskie bractwa rzemieślnicze na ziemiach polskich, litewskich, białoruskich i ukraińskich w latach 1613–1850*, Warszawa 1998.

Hundert G. D., *The Jews in a Polish Private Town. The Case of Opatów in the Eighteenth Century*, Baltimore 1992.

Hundert, G. D. *Jews in Poland-Lithuania in the Eighteenth Century. A Genealogy of Modernity*, Berkeley 2004.

Hundert G. D., *Żydzi w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku. Genealogia nowoczesności*, Warszawa 2007.

Inglot S., *Organizacja folwarku na Białorusi na przełomie XVIII i XIX w. Przyczynek na podstawie „Instruktarza dla Dąbrowieńskiego”, „Ekonomista” 1930, t. 3, s. 105–132.*

Istoria predprinimatielstwa w Rossii, red. A. W. Semenow, Moskwa 2000.

Jewish Encyclopedia.com (dostęp 5.08.2012).

Jewrejskaja Encikłopedija. Swod znanij o jewrejstwie i jego kulkurie w proszłom i nastojaszczem, t. 1–16, red. L. Kacnelson, G. Gincburg, St. Petersburg [b.r.w.] (reprint 1991).

Joffe E. G., *Stranicy istorii jewriejew Biełarusi. Kratkij nauczno-popularnyj oczierek*, Minsk 1996.

Journey to a Nineteenth-Century Shtetl. The Memoirs of Yekhezkel Kotik, oprac. D. Assaf, Detroit 2002.

Die Juden in Russland, Hamburg 1844.

Judickij A., *Jewrejska burżuazja i jewrejskij proletariat w pierwoj połowinie 19 wieka*, Kijew 1931.

Jüdisches Lexikon. Ein enzyklopädisches Handbuch des jüdischen Wissens in 4 Bänden (5 Bücher), t. 1–5, oprac. G. Herlitz, B. Kirschner, Berlin 1927–1930.

Kaźmierczyk A., Żydzi w dobrach prywatnych w świetle sądowniczej i administracyjnej polityki dóbr magnackich w wiekach XVI–XVIII, Kraków 2002.

Klier J. D., The Origins of the Jewish Minority Problem in Russia 1772–1812, Urbana, Ill. 1975.

Klier J. D., Pogroms: Anti-Jewish violence in Modern Russian History, Cambridge 1992.

Klier J. D., Russia Gathers Her Jews. The Origins of the „Jewish Question” in Russia, 1772–1825, DeKalb, Ill. 1986.

Korobkow J., Perepis jewrejskogo nasielenija witebskiej guberniji, „Jewrejskaja Starina” 1912, t. 3, s. 164–177.

Kuznjajewa S., Jewrejskije obszcziny Biełarusi w konce XVIII – naczale XX w., Minsk 1998.

Lampertienė L., „Future in the Past”: Modernization of Historical Figures in Early Mascilic Periodicals, w: Central and East European Jews at the Crossroads of Tradition and Modernity. Proceedings of International Conference of the Lithuanian Institute of History and the Centre for the Studies of the Culture and History of East European Jews: April 19–21 2005, Vilnius, Vilnius 2006, s. 129–142.

Lederhendler E., The Road to Modern Jewish Politics. Political Tradition and Political Reconstruction in the Jewish Community of Tzarist Russia, New York–Oxford 1989.

LeDonne J. P., Ruling Russia. Politics and Administration in the Age of Absolutism 1762–1796, Princeton 1984. <https://doi.org/10.1515/9781400855780>

Leskow N., Rasskazy i powiesti, Moskwa 1951.

Leszczynskij J., Jewrejskoje nasielenije Rosji i jewrejskij trud, w: Kniga o ruskom jewrejstwie ot 1860-ch godow do rewolucji 1917 g., New York 1960, s. 183–206.

Levin D., Lithuania, <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Lithuania> (dostęp 10.08.2012).

Levitats I., The Jewish Community in Russia, 1772–1844, New York 1970.

Levitats I., The Jewish Community in Russia, 1844–1917, Jerusalem 1981.

Lewin I., Klątwa żydowska na Litwie w XVII i XVIII w., Pamiętnik Historyczno-Prawny, t. 10, z. 4, Lwów 1932.

Loewenthal N., Communicating the Infinite. The Emergence of the Habad School, Chicago–London 1990.

Löwe H. D., The Tsars and the Jews. Reform, Reaction and Anti-Semitism in Imperial Russia, 1772–1917, Reading 1993.

Mahler R., Hasidism and the Jewish Enlightenment. Their Confrontation in Galicia and Poland in the First Half of the Nineteenth Century, Philadelphia 1985.

Marek P., Krizis jewrejskogo samouprawlenija i chasidizm, w: Jewrei w Rossijskoj Imperii XVIII–XIX wiekow, Sbornik trudow jewrejskich istorikow, Moskwa 1995, Jeruszałaim 5755, s. 162–171.

Marek P., Oczerki po istorii proswieszczenija jewrejow w Rossii. Dwa wospitanija, Moskwa 1909.

Meisl J., Geschichte der Juden in Polen und Russland, t. 3, Berlin 1925.

Melville R., Traditionale demographische Struktur und demographische Transition bei den Juden im späten Zarenreich, w: Bildungsgeschichte, Bevölkerungsgeschichte, Gesellschaftsgeschichte in den böhmischen Ländern und in Europa. Festschrift für Jan Havránek zum 60. Geburtstag, wyd. H. Lemberg, K. Litsch, R. G. Plaschka, G. Ránki, Wien–München 1988, s. 330–350.

Mendelsohn E., Class Struggle in the Pale. The Formative Years of the Jewish Workers' Movement in the Tsarist Russia, Cambridge 1970.

Mysz M., Borba prawitelstwa s pitiejnym promysłom jewrejow, „Woschod” 1881, t. 9.

Nadav M., The Jews of Pinsk, 1506 to 1880, Stanford Studies in Jewish History and Culture, Stanford 2008. <https://doi.org/10.11126/stanford/9780804741590.001.0001>

Najnowsze dzieje Żydów w Polsce w zarysie (do 1950 roku), red. J. Tomaszewski, oprac. J. Adelson i in., Warszawa 1993.

Nikitin N., Jewrejskije zemledielczeskije kolonii, „Woschod” 1881: t. 1, s. 85–110, t. 2, s. 93–119, t. 3, s. 87–115, t. 5, s. 37–70, t. 6, s. 76–106, t. 9, s. 90–135, t. 10, s. 127–141, t. 11, s. 153–166; 1882: t. 3, s. 49–66, t. 4/5, s. 1–18, t. 6, s. 22–38, t. 7/8, s. 1–37, t. 9/10, s. 106–140, t. 11/12, s. 116–153; 1883: t. 7/8, s. 231–260; 1884: t. 1, s. 124–138, t. 2, s. 102–126, t. 6, s. 134–152, t. 7, s. 57–80, t. 8, s. 103–115; 1885: t. 3, s. 96–11, t. 4, s. 9–29, t. 5, s. 33–51, t. 6, s. 51–63, t. 9, s. 65–83, t. 10, s. 70–83; 1886: t. 3, s. 59–75, t. 4, s. 88–104, t. 5, s. 68–83, t. 9, s. 72–93, t. 11, s. 88–106, t. 12, s. 112–137.

Nikitin N., Jewrejskije zemledielczeskije kolonii w Zapadnom kraje, „Woschod” 1890: t. 1, s. 94–104, t. 2, s. 112–123, t. 3, s. 41–52, t. 6, s. 82–95, t. 8, s. 24–53, t. 9, s. 45–63; 1891: t. 10, s. 162–176, t. 11, s. 171–181; 1892: t. 6, s. 97–115, t. 10, s. 87–100; 1893: t. 2/3, s. 119–134, t. 6, s. 127–135, t. 7, s. 118–133, t. 10/11, s. 79–110.

Orszanskij I. G., Jewrei w Rossiji. Oczerki ekonomiceskogo i obszczestwiennogo byta russkich jewrejow, St. Petersburg 1887.

Pamiatnaja Knizka Witebskoj Guberni, Witebsk 1865.

Pamiatnaja knizka witebskoj guberni, Witebsk 1866.

Peled Y., Class and Ethnicity in the Pale. The Political Economy of Jewish Workers' Nationalism in Late Imperial Russia, London 1989.

Pierwoje Połnoje Sobranije Zakonow Rossijskoj Imperii, t. 19, nr 13 850.

Poliszczuk M., Jewrei Odessy i Noworossiji. Socjalno-politiceskaja istorija jewrejow Odessy i drugich gorodow Noworossiji 1881–1904, Moskwa 2002.

Porath J., Jews in Russia: The Last Four Centuries. A Documentary History, New York 1974.

Pozner S. W., Jewrei w obszczej szkole (k istorii zakonodatielstwa i prawitelstwiennoj polityki w obłasti jewrejskogo woprosa), St. Petersburg 1914.

Rosman M. J., *The Lords' Jews. Magnate-Jewish Relations in the Polish-Lithuanian Commonwealth during the Eighteenth Century*, Cambridge, Mass. 1990.

Rubinow I., *Economic Condition of the Jews in Russia*, New York 1975.

Samogyi T., *Die Schejnen und die Prosten. Untersuchungen zum Schönheitsideal der Ostjuden in Bezug auf Körper und Kleidung unter besonderer Berücksichtigung des Chassidismus*, Kölner ethnologische Studien, t. 2, Berlin 1982.

Schipper I., *Dzieje handlu żydowskiego na ziemiach polskich*, Warszawa 1937.

Schneersohn J. I., *The „Tzemach Tzedek” and the Haskala Movement*, Brooklyn, NY 1969.

Schochet E. J., *The Hasidic Movement and the Gaon of Vilna*, Northvale–New York 1994.

Schorr M., *Organizacja Żydów w Polsce (od najdawniejszych czasów aż do r. 1772)*, Lwów 1899.

Schriften für Oekonomik und Statistik, Berlin 1928.

Shtern Y., *A Kheyder in Tyszowice (Tyshevits)*, w: *East European Jews in the World*, wyd. D. Dash Moore, New York 1989.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. 1–15, Warszawa 1880–1914.

Smith R. E. F., Christian D., *Bread and salt. A social and economic history of food and drink in Russia*, Cambridge 1984.

Smoleński W., *Stan i sprawa Żydów polskich w XVIII w.*, Warszawa 1876.

Sobolewska O., *Gonczarow W., Jewrei Grodienszczyzny*, Donieck 2005.

Stanislawski M. F., *Tsar Nikolas I and the Jews. The Transformation of Jewish Society in Russia, 1825–1855*, Philadelphia 1983.

Stanisławskij S., *Bibliograficzeskaja zametka, „Woschod” 1896*, t. 2, s. 151–156.

Steinberg M., *Żydzi w Jarosławiu od czasów najdawniejszych do połowy XIX w.*, Jarosław 1933.

Stępniewska-Holzer B., *Badania nad rodzinami żydowskimi w białoruskich guberniach strefy osiedlenia w XIX w.*, „*Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*” 2000, t. 60, s. 165–182.

Stępniewska-Holzer B., *Codziennosc trwania. Jarmarki na Witebszczyźnie w połowie XIX wieku*, w: *Granice i pogranicza. Historia codzienności i doświadczeń*, t. 1, red. M. Liedke, J. Sadowska, J. Trynkowski, Białystok 1999, s. 155–165.

Stępniewska-Holzer B., *Ludność żydowska w rzemiośle i wczesnej produkcji przemysłowej na Białorusi w pierwszej połowie XIX w.*, „*Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*” 2008, t. 68, s. 13–32.

Stępniewska-Holzer B., *Szlacheckie instytucje opieki a sytuacja ekonomiczna ziemiaństwa w guberni witebskiej w pierwszej połowie XIX w.*, „*Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*” 1999, t. 59, s. 33–44.

Stępniewska-Holzer B., Żydowskie szkoły religijne i państwowe w Rosji na terenach guberni białoruskich w pierwszej połowie XIX w., „Kwartalnik Żydowskiego Instytutu Historycznego” 2001, z. 1, s. 3–15.

Weinryb B. D., *Neueste Wirtschaftsgeschichte der Juden in Russland und Polen*, Breslau 1934 (reprint: Hildesheim–New York 1972).

Wodziński M., *Oświecenie żydowskie w Królestwie Polskim wobec chasydyzmu. Dzieje pewnej idei*, Warszawa 2003.

Yaney G. L., *The Systematization of Russian Government. Social Evolution in the Domestic Administration of Imperial Russia, 1711–1905*, Urbana 1973.

Żydzi w Polsce Odrodzonej, t. 1–2, Warszawa [b.d.].